

Globalizace a deglobalizace

Diskusní panel k 30. výročí vzniku samostatné
České a Slovenské republiky

Kongresové centrum ČNB, 2. října 2023

Vladimír Tomšík

Období 1990–2020: zlatá éra globalizace

Podíl světového importu zboží a služeb na světovém HDP rekordně vzrostl z 10 % na historických 30 %.

Podíl celkového obratu zahraničního obchodu vzrostl z 38 % na rekordních 60 % světového HDP.

- Otevřely se světové trhy
- Existence levných zdrojů (včetně zdrojů z Ruska)
- Relativní bezpečnost a ukotvenost mezinárodního řádu (USA byly hlavním hráčem, dnes jsou zde již i další hráči)
- Nízká míra regulace

HDP per capita v PPP (USD)

	1990	2022	Změna
CZ	12 700	50 000	4x
SK	9 000	41 500	4x
Svět	5 500	22 000	4x
USA	23 900	76 400	3x
Švýcarsko	28 500	83 600	3x
Čína	980	?	?

HDP per capita v PPP (USD)

	1990	2022	Změna
CZ	12 700	50 000	4x
SK	9 000	41 500	4x
Svět	5 500	22 000	4x
USA	23 900	76 400	3x
Švýcarsko	28 500	83 600	3x
Čína	980	23 000	23x

Čína využila éru globalizace

(údaje za období 1980–2020)

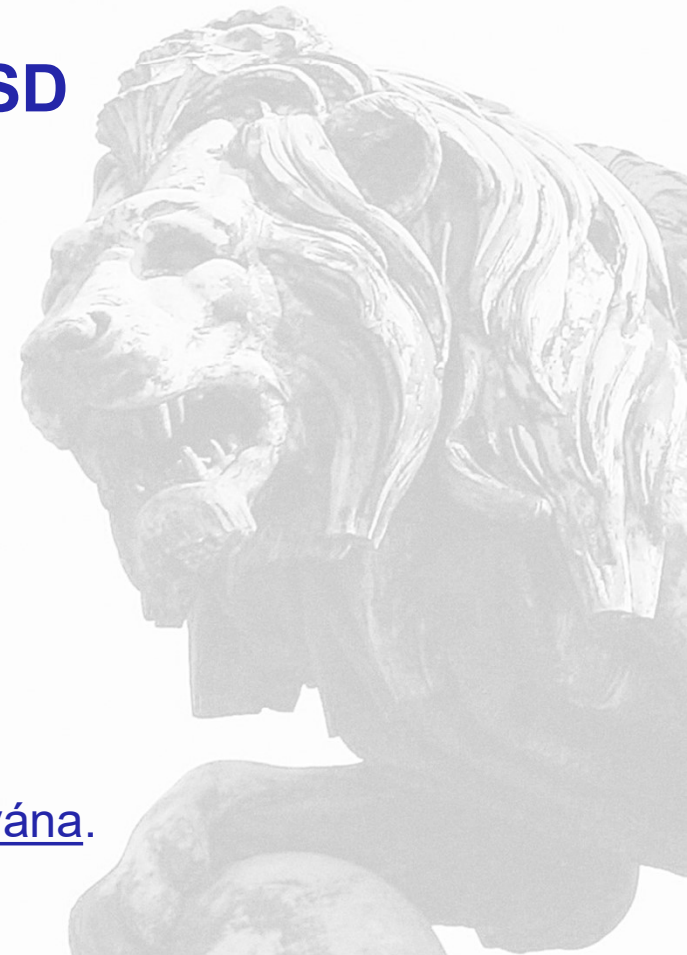
- **HDP** se zvýšil **80krát** (ze 189 mld. USD na 15 000 mld. USD)
- Celkový **objem dovozu a vývozu** vzrostl dokonce **100krát** (ze 40 mld. USD na 4 000 mld. USD)
- Úroveň průměrného **ročního disponibilního důchodu na hlavu** se zvýšila **87krát** (ze 403 RMB na dnešních průměrných 35 000 RMB ročně)

HDP per capita v nominálním vyjádření USD

	2022
CZ	31 000
SK	23 500
Svět	13 400
Čína	13 700
Švýcarsko	93 000

Ekonomická úroveň Číny je navíc regionálně velmi diferenciována.

Globalizace má své meze

Proces globalizace je nutné konfrontovat s nárůstem rizik, která s tím souvisí.

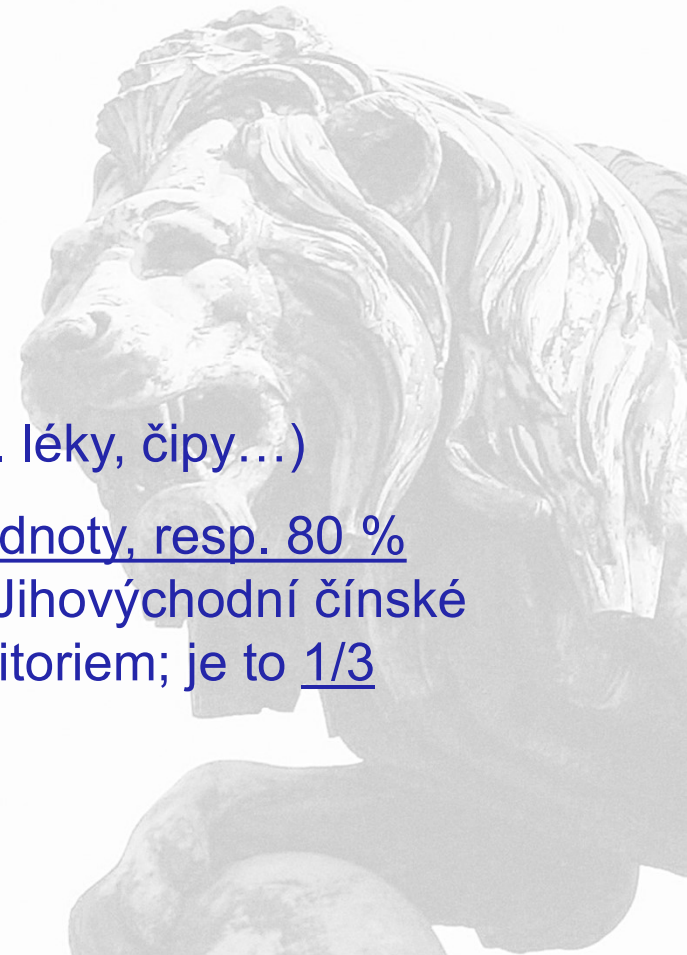
Investoři se sami snaží dosáhnout rovnováhy v „investment impossible trinity“: **výnos** x **likvidita** (funkčnost dodávek „just in time“) x **riziko** (závislost na jiné zemi).

Rizika a důvody pro přehodnocení dosavadního trendu „go-global“ jsou jak na straně Evropy, tak i Číny.

Důvody přehodnocení ze strany Evropy

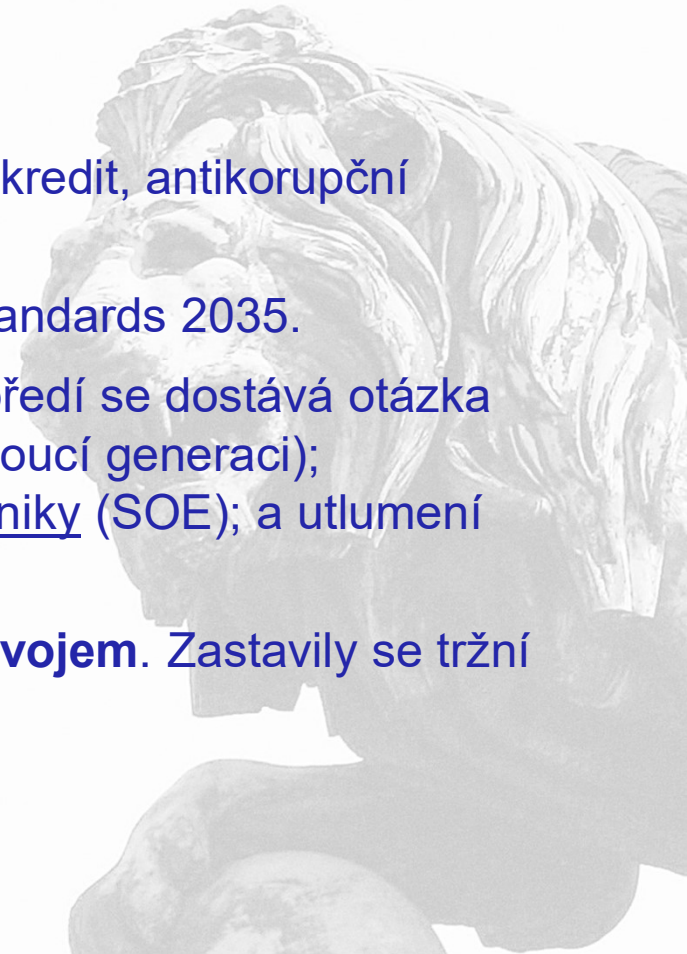
1. Snaha o diverzifikaci
2. Zvýšení a vysoká volatilita cen dopravy
3. Nutnost výroby strategických produktů v místě (např. léky, čipy...)
4. Procitnutí v oblasti strategické bezpečnosti (70 % hodnoty, resp. 80 % objemu, světového obchodu je transportováno přes Jihovýchodní čínské moře; 60 % všech námořních cest prochází tímto teritoriem; je to 1/3 světového transportu)

Důvody přehodnocení ze strany Číny

1. **Stability first!** Domácí záležitosti mají přednost: sociální kredit, antikorupční kampaň, protišpionážní zákon.
2. **Self reliance.** Made in China for China in 2025; China Standards 2035.
3. **Slow growth is OK.** Růst již není priorita, naopak do popředí se dostává otázka vývoje demografie (zvýšit porodnost a postarat se o stárnoucí generaci); přenesení dynamiky hospodářského vývoje na státní podniky (SOE); a utlumení nemovitostního trhu.
4. **Upřednostnění politických cílů nad ekonomickým rozvojem.** Zastavily se tržní pohyby a to posiluje deglobalizační (de-risking) nálady.

„*New Mind Set*“ tvůrců hospodářské politiky

Fakta, která je nutné vzít v úvahu:

1. Strategické soupeření USA a Číny
2. Nutná ochrana domácí bezpečnosti / soběstačnost
3. Změna trendu globalizace je způsobena ze strany nabídky
4. Efekt utopených nákladů

Partner x Konkurent x Rival

Co bude dál?

1. Další globalizace již bude možná jenom přes snížení překážek obchodu ve službách, kapitálu a migraci, ale to bude těžší, pomalejší a spojeno s nutnými velkými kompromisy.
2. Nové technologie (AI, 5G, big data procesy) dodají nový impuls globalizaci.
3. Anebo úplný obrat, tlak veřejnosti, konflikty ... to vše povede k procesu slowbalizace či dokonce úplné deglobalizace.

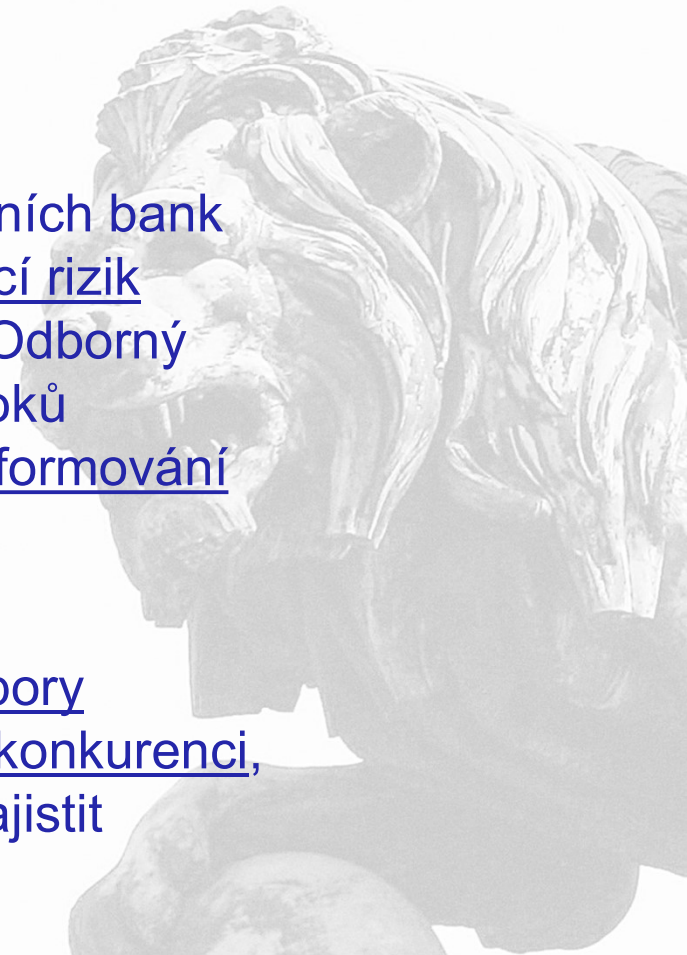
Frederic Bastiat: „*If goods do not cross border, armies will do that*“.

Role centrálních bank

S ohledem na mandát cenové stability bude role centrálních bank v procesu (de)globalizace spojena zejména s komunikací rizik a nejistot vyplývajících ze vzájemné provázanosti jevů. Odborný aparát bude připravovat kvalifikované analýzy ve věci šoků a „srozumitelně to vyprávět široké veřejnosti za účelem formování očekávání (a to nejenom očekávání inflační)“.

Globalizace je jako velký **tanker na moři**: hledejme úspory z rozsahu, využijeme komparativní výhody, podpořme konkurenci, ale zároveň je nutné zvážit přiměřeně únosné riziko a zajistit stabilitu.

Děkuji za pozornost.

